

Spiesz Tamás, Járvás Erika, Mengyi Írisz, Nagy Zsuzsa, Nagy-Kozár Szilvia

KÉPZÉSI IGAZGATÓSÁG

A Népjóléti Minisztérium 1992-ben határozta el, hogy egy szociális képzéseket megvalósító intézetet hoz létre, mely Salgótarjánban jött létre, és a szakképzési törvényben meghatározott feladatokat igyekezett megvalósítani. 1994-ben megalakult a Karácsony Sándor Kabinet, melynek közvetlen célja a Minisztériummal együttesen a szociális szakképzéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása volt. A végső cél a szociális ellátások és a képzések együttfejlődése volt, melynek érdekében szakemberek képzésére, továbbképzésére, a szakmai szempontokat és a szociális problémákat összhangba hozó működésre volt szükség. A szakemberek képzése során nemcsak elméleti szintű oktatásra, hanem gyakorlati rendszerű képzés kialakítására, terepgyakorlatokra is igény mutatkozott. A Képzési Központ 1997. január 1-től a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézetbe (továbbiakban NCSSZI) olvadt be jogutódlással, de önálló salgótarjáni telephelye megmaradt. 2007. január 1-től a szociális képzési feladatok a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézetbe olvadtak be jogutódlással, de a salgótarjáni Képzési Központ továbbra is megmaradt. 2011. január 1-től újra átkerültek a képzések a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézetbe, és a salgótarjáni Képzési Központ 2012. április 1. napjától végleg bezárt. Az NCSSZI megszűnésével a Képzési Igazgatóság jogutódja 2015. szeptemberétől a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal, majd annak megszűntével 2017. januárjától a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság lett. A 610/2020. (XII. 18.) Kormányrendelet alapján 2021. január 1-jével létrejött a Nemzeti Szociálpolitikai Intézet. Itt talált otthonra a Képzési Igazgatóság, mely napjainkban az egyetlen szervezeti egység az NCSSZI megszűnése óta, mely még létező szervezeti egységként működik. Fő feladatai az ágazat egész országra kiterjedő képzési, szakképzési, továbbképzési rendszerének, valamint képzési, koordinációs és vizsgaközpontjának működtetése, a szociális- és gyermekvédelmi rendszer továbbképzési programjainak minősítése és a fogyatékkal élő személyekkel foglalkozó szakemberek számára egyes felnőttképzések biztosítása.

Szociális Képzési, Koordinációs Iroda és Vizsgaközpont

A rendszerváltást megelőző években az MSZMP a társadalom teljes foglalkoztatását tűzte ki célul. A munkanélküliség fogalma ismeretlen volt, még ha nem is mindenki a képességének, képzettségének megfelelő munkát végeztet, a munkahelyek számának tekintetében egy mesterségesen generált túlkínálat volt kimutatható. A lakosság csak azon kis része maradt munka nélkül, akik önhibájukon kívül nem tudtak vagy nem is akartak munkát vállalni. Ők az önkormányzatok segélyrendszeréből jutottak rendszeres ellátásokhoz. Mindez a látszólagos stabilitás a rendszerváltást követően megváltozott, mivel a privatizáció, a gazdasági átszerveződés következtében emberek ezrei veszítették el munkájukat. Soha nem látott mértékben emelkedett a munkanélküliek száma, és ezzel egyidejűleg sokasodtak a szociális problémák is. Így az 1989-

ben kezdődő rendszerváltás szükségszerűvé tette a szociális terület átalakulását is. A felmerülő problémákat, a professzionális szociális munkást igénylő feladatokat a rokonszomszág szakembereire bízta, akik legjobb tudásuk szerint igyekeztek megoldani a problémákat, de szakmai tudásuk nem minden esetben volt elegendő.

Az igazi áttörést az 1987-ben létrehozott Szociális és Egészségügyi Minisztérium megalakulása jelentette, mellyel elismerték a problémák létezését, és célul tűzték ki a megoldásokra való törekvést, melyet szakmai szempontok alapján kívántak megoldani. A megindult fejlődés speciális szociális szakemberek képzését igényelte. A következő sorsforduló az 1990. február 2–6. között megrendezett „Soproni Konferencia” volt, mely a szociális szakmával már foglalkozó vagy foglalkozni kívánó képviselők együttgondolkodását biztosította. A 90-es években bekövetkezett társadalmi változások a szociális területek átszerveződését és fejlesztését indokolták, melyvel párhuzamosan el kellett gondolkodni a megfelelő szakértői bázis képzéséről is. Az 1989/90-es tanévben két helyen (Szekszárd – szociális munkás szak; Esztergom – szociálpedagógus szak) kísérleti jelleggel elindult a felsőfokú szociális szakemberképzés, mellyel párhuzamosan a középfokú képzés is a kezdetét vette. Az 1990/91-es tanévben pedig már Szekszárdon (az akkori Illyés Gyula Főiskolán), az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, Nyíregyházán (a Debreceni Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskoláján), a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán, Pécsen (a Janus Pannonius Tudományegyetemen), Szombathelyen (a Pécsi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskoláján) és Szegeden (a Szegedi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskoláján) is folytak nappali tagozatos főiskolai általános szociális munkás és szociálpedagógus képzések.

A szociális rendszer strukturális változásainak, átalakításainak alapját a jogi szabályozás teremtette meg. Az egyre inkább átstrukturálódott társadalomban szükségessé vált az oktatás problémáinak megoldása. Elengedhetlenné vált a naprakész szakmai ismeretek elsajátítása, folyamatos bővítése mind a munkavállalók, mind a munkáltatók részéről. Az igények nyomán előtérbe került az élethosszig tartó tanulás, mely az ismeretek folyamatos megújulását igényli. Az oktatáspolitikai célja a megfelelő keretek kialakítása és megvalósítása volt. A törvényi változások is azt a célt szolgálták, hogy minden esetben az átláthatóbb, rugalmasabb, piackövetőbb igényeket kielégítő szakképzés valósuljon meg. A terület szabályozása szoros összefüggésben volt a képzések kialakulásával.

Melyek voltak azok a jogszabályok, amelyek lehetővé tették a képzés megújulását, a szociális szakképzés kialakulását? Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, mely augusztus 3-án lépett hatályba, előírta az oktatáshoz való jogokat és kötelezettségeket. Szabályozta a közoktatás rendszerének működtet-

tését és meghatározta nevelő, oktató intézményeinek feladatát. A közoktatás ágazati irányítás alá tartozott, melynek felelőse a művelődési és közoktatási miniszter volt akkoriban. Feladatai: közvetlen igazgatás, szabályozás és fejlesztés. Az 1996. évi LXII. törvénymódosítás a miniszter hatáskörét új feladatokkal is bővítette, többek között az intézményvezetők és a pedagógusok továbbképzését határozta meg számára. Ugyanezen év szeptember 1. napján lépett hatályba a LXXVI. törvény a szakképzésről, melynek célja többek között a gazdaság követelményeihez és a munkaerőpiac igényeihez igazodó szakképzési rendszer kialakítása. Meghatározta a szakképzés intézményeit, követelményeit és a szakmai vizsga feltételeit. Lehetőséget nyújtott az iskolai képzés keretén kívüli szakképzések megteremtéséhez. A szakképzés irányításáért a munkaügyi miniszter felelt, aki munkáját a szakképesítésekért felelős miniszterekkel együtt végezte.

Az év végén jelent meg a 7/1993. (XII.30.) és a 10/1993. (XII.30.) MüM rendelet az Országos Képzési Jegyzék (továbbiakban OKJ) kiadásáról. Előbbi tartalmazta a szakképesítés megszerzéséhez szükséges feltételeket, míg utóbbi a szakmai vizsgáztatás általános szabályait és eljárási rendjét foglalta magában. Az OKJ összegyűjtötte az állam által elismert szakképesítéseket, melyek az évek alatt változásokon mentek keresztül, mint ahogyan a szakképzés irányítása is. Az OKJ kezelését és irányítását 1999-ben az Oktatási Minisztérium vette át, majd a Szociális és Munkaügyi Miniszter, a későbbiekben, 2010-től az Országos Képzési Jegyzéket a Kormány adta ki, és a szakképzés irányításáért a Nemzetgazdasági Minisztérium felelt.

Az OKJ legszembetűnőbb változását a 13 évvel később kiadott 1/2006. (II. 17.) OM rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló rendelet hozta, melynek célja az volt, hogy olyan szakképzést hozzon létre, mely rugalmasan követi a munkaerőpiaci változásokat. Ez a rendelet az átalakított szakképzésben tartalmi és módszertani változásokat hozott, megjelentek a modulok, a rész-szakképesítések. Legjelentősebb változásaként a felsőfokú szakképesítések kikerültek az OKJ-ból, valamint a ráépülő szakképesítések új rendszerét alakították ki.

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény felváltotta az 1993. évi LXXIX. törvényt. Az új jogszabály jelentősen eltért az előző törvényi szabályozástól, miután bevezette a komplex vizsgákat és a kerettantervet. A szakképzés irányítását a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter látta el, de munkájában segítette a Kormány és az Országos Gazdasági Kamara is. A 2011. évi nemzeti köznevelésről szóló CXC. törvény elsősorban az alap- és középfokú nevelésre, oktatásra terjedt ki, az ott folyó oktatás a köznevelés része lett. Ez a törvény szabályozta a szakiskolákban, szakközépiskolákban folyó képzéseket a szakképzési törvénnyel társítva. Az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII.) Kormányrendelet továbbra is fenntartotta a szakképzés modulrendszerét, azonban bizonyos mértékű változást vezetett be, melyet a követelménymodulok egységes jogszabályi változása indokolt.

A 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről 2013. július 2. napján lépett hatályba, és azt a célt szolgálta, hogy a felnőttkori tanulás és képzés kereteit szabályozza, míg a szak-

képző iskolán kívül szervezett szakképzésekre a felnőttképzési törvény vonatkozott. Ezt olyan gazdasági és társadalmi jelenségek inspirálták, melyek a felnőttképzés jelentőségét helyezték előtérbe.

A fentiekből is jól látható, hogy az évek során nagyon sok átalakuláson, változáson ment keresztül a szakképzés, azonban a szociális ágazatért felelős és a szociális képzésért és szakképzésért felelős minisztériumok is nagy utat tettek meg az átalakulások terén:

- 1994: Népjóléti Minisztérium
- 1998: Szociális és Családügyi Minisztérium
- 2002: Egészségügyi és Családügyi Minisztérium
- 2004: Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium
- 2006: Szociális és Munkaügyi Minisztérium
- 2010: Nemzeti Erőforrás Minisztérium és Nemzetgazdasági Minisztérium
- 2012-től: Emberi Erőforrások Minisztériuma (továbbiakban: EMMI)
- 2020-tól: EMMI és Innovációs és Technológiai Minisztérium (továbbiakban ITM)

2019-ben a Szakképzés 4.0 koncepciójának elfogadásával a szakképzés teljes egésze jelentősen megváltozott, 2020-ra új jogi szabályozókat, új fogalmakat alakítva ki. Az új képzési rendszerrel bevezetett Szakmajegyzék, illetve a szakmai képzés keretében megszerezhető szakképesítések váltották fel az OKJ-t, így kifutó jelleggel, 2022. december 31-ig tehetőek le az OKJ-s képzés lezárásaként a szakmai vizsgák.

A szakképzés a Képzési Igazgatósághoz tartozó képzésszervezési, továbbképzési rendszerével ellentétben nem kizárólag ágazati irányítás alá tartozik, mivel a szakképzés egész rendszerére vonatkozóan az ITM a felügyeleti szerv. Ebből következően az iroda a törvények és rendeletek mellett ágazati és ITM által kiadott jogszabályok alapján is végzi tevékenységét. A szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, illetve az irányításával működő Innovációs és Technológiai Minisztérium feladatait az Szkt. és az Fktv. részletezik. Feladatai közé tartozik például az Szkt. alapján (96. §) a szakképzési centrumok irányítása, a képzési és kimeneti követelmények és a programterv kiadása (a Kormány adott ágazatért felelős tagjának egyetértésével), a szakmai vizsga központi vizsgatevékenysége tartalmának meghatározásáról, értékelési útmutatóinak és egyéb dokumentumainak kidolgozásáról történő gondoskodás, illetve a szakképzési tájékoztatási és információs központ működtetése. Feladataihoz tartozik mindezekon túl például a Pest Megyei Kormányhivatal mint felnőttképzési államigazgatási szerv felett a felnőttképzéssel összefüggő feladatok tekintetében az irányító szervek gyakorlása, az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 9. § a) – d) pontjában meghatározott irányítási hatáskörök

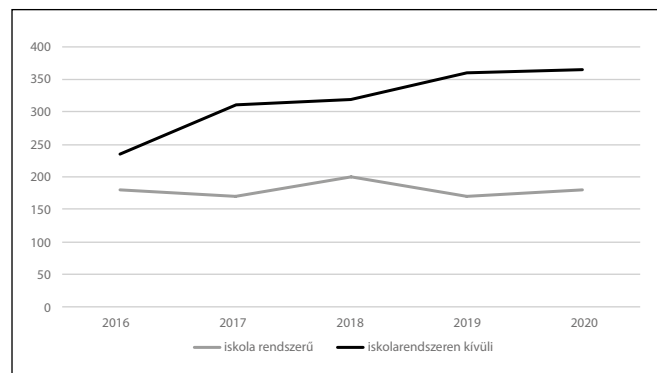
kivételével (Fktv. vhr. 34. § (2) bekezdés), vagy a felnőttképzők nyilvántartásba vételi eljárása során fizetendő igazgatási szolgáltatási díj meghatározása, az adópolitikáért felelős miniszter egyetértésével (Fktv. 28. § (3) bekezdés)¹.

Az Iroda OKJ-s szociális szakképzési feladatkörében eljárva:

- közreműködik az Országos Képzési Jegyzékbe (OKJ) foglalt szociális szolgáltatások szakmacsoporthoz és ágazati képzési feladatokhoz kapcsolódóan a szabályozási környezet, a szakmai anyagok kialakításában, véleményezésében;
- a szociál- és nyugdíjpolitikáért, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemért felelős miniszter hatáskörébe tartozó szakképzések vonatkozásában országosan ellátja a szakmai vizsgákkal kapcsolatos tartalmi, módszerbeli, szervezési, koordinálási, tájékoztatói, valamint dokumentációs és nyilvántartási feladatokat;
- ellenőrzi a szakképzési feladatot ellátó hatóság elektronikus felületén a vizsgaszervezési jogosultsággal rendelkező intézmények vizsgabejelentéseit, vizsgarendjét jogszabályi és szakmai szempontok alapján;
- elektronikusan és telefonon folyamatosan egyeztet a vizsgaszervezőkkel, a szükséges módosításokat átvezeti a rendszerben, statisztikai és szakmai szempontokat figyelembe véve egyeztet és javaslatot tesz a szakmai vizsgák elnökeinek személyére;
- a szociális szolgáltatások szakmacsoportba tartozó szakképzések vonatkozásában felkérésre vizsgát szervez vizsgaszervezési jogosultsággal nem rendelkező képzők részére, ennek keretében - befogadó nyilatkozat alapján - keretmegállapodást köt a képző intézménnyel;
- a tervezett vizsgát megelőzően, jogszabályi előírások betartása mellett, a képzőintézményi javaslaton ellenőrzi a tervezett vizsgarendet, megfelelősége esetén rögzíti a vizsgabejelentő elektronikus rendszerben;
- a vizsga lezárásáig folyamatosan egyeztet a képző intézménnyel, a vizsgabizottsággal, elkészíti és megküldi a jogszabály által előírt dokumentumokat, ellenőrzi a vizsga megkezdésének feltételeit, szabályszerűen lebonyolítja a vizsgát, és kiállítja a vizsgadokumentumokat, bizonyítványokat;
- kidolgoztatja az OKJ szakképzések központi írásbeli vizsgatételeit, egyeztet a szerzőkkel és lektorokkal. Elvégzi szükség szerinti szakmai, didaktikai javításukat, ezt követően a jogszabály előírásait betartva minősített;
- a rendszerben folyamatosan nyomon követi a megrendelt írásbeli tételdarabszámot, átadást megelőzően e-mailben értesíti a vizsgaszervezőt az átadás központi (honlapon egész évre előre közzétett) dátumáról, valamint a megrendelt tételek darabszámáról;

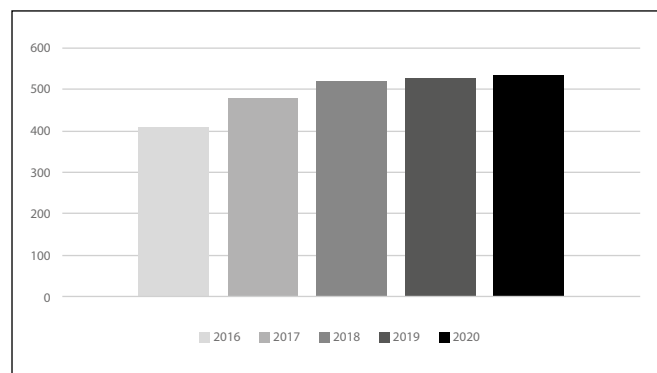
- az EMMI jóváhagyását követően iktatja, sokszorosítja, csomagolja a vizsgatételeket, majd a „futárnapon” átadja a vizsgaszervezők részére;
- ellátja a feladatkörébe tartozó dokumentumokkal kapcsolatos iratkezelési feladatokat, gondoskodik a szigorú számadású nyomtatványoknak és komplex szakmai vizsga írásbeli vizsgatételeinek, értékelési útmutatóinak speciális tárolásáról;
- szakmai támogatást nyújt a szakképzés résztvevői részére (pl. szakmai vélemények, álláspontok megfogalmazása, érdeklődők, javítóvizsgások, vizsgaszervezők szakmai tájékoztatása). A szakképzési rendszer új fogalmainak értelmezésében segítséget nyújt az iskolák, felnőttképzők részére.

Elemelve a szociális szolgáltatások szakmacsoport szakmai vizsgáit az elmúlt 5 éves (2016–2020) időintervallumban megfigyelhető, hogy az iskolai rendszerű és iskolarendszeren kívüli (felnőttképzés) szakmai vizsgáit tekintve az iskolarendszeren kívüli vizsgák száma folyamatos emelkedést mutat (1. ábra).

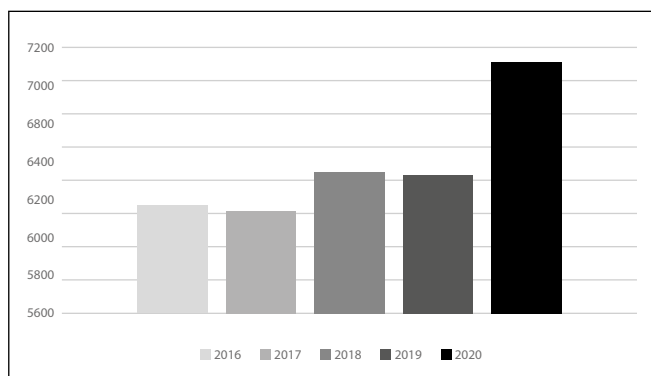
1. ábra Iskolai rendszerű és iskolarendszeren kívüli szakmai vizsgák

Az iskolarendszeren kívüli szakmai vizsgák száma a szakmai záróvizsgák (2. ábra) és a vizsgázói létszám (3. ábra) tekintetében megelőzi az iskolai rendszerű képzésben szervezett vizsgáit. Ennek valószínűsíthető oka, hogy sok felnőttképző az új szabályozás bevezetése előtt, 2020. december 31-ig több OKJ-s képzést indított.

2. ábra Szakmai vizsgák száma (2016–2020)

1 <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/7176/76f/76f2e4bacc5ec1af888c7216127a904b67f8e20a.pdf>

3. ábra Szakmai vizsgák száma (2016–2020)

Szociális szolgáltatásokat végzők képzési feladatkörében eljárva

AZ NSZI a szociális ágazati képzések megvalósításához országos képzőhelyet és képzőhely-hálózatot hoz létre és működtet. Éves ütemterv alapján szervezi a képzéseket: jelentkezések befogadása, szerződések előkészítése, beszerzések lebonyolítása, költségvetés készítése, számlázások előkészítése, a képzés szakszerű és szabályos lebonyolításának szakmai ellenőrzése és felügyelete, tanúsítványok kiállítása, vizsga lebonyolítása, nyilvántartások vezetése. Részt vesz a képzéshez szükséges oktatási anyagok kidolgozásában, fejlesztésében. Folyamatos kapcsolatot tart a képzésben résztvevőkkel, információt ad, segítséget nyújt a képzések lebonyolításához. Működteti a képzésekre vonatkozó minőségirányítási rendszert.

Elkészíteti és közzéteszi a minden év februárjában megjelenésre kerülő, a jogszabályban előírt képzésekről szóló közleményt a honlapon és a Szociális Ágazati Portálon, összeállítja és aktualizálja a honlapra felkerülő szakmai anyagokat.

Az adósságkezelési tanácsadó képzés

A képzés célja a képzésen részt vevő személy felkészítése a pénzügyi és természetbeni szociális ellátások igényléséhez és megállapításához, valamint folyósításához kapcsolódó feladatok ellátására.

Az adósságkezelési tanácsadó képzés felkészíti a tanfolyam résztvevőit a szociális törvényben szabályozott adósságkezelési szolgáltatás keretében ellátandó tanácsadói munka elvégzésére. Az adósságkezelési szolgáltatás a szociálisan rászorult személyek részére nyújtott lakhatást segítő természetbeni ellátás, amely magában foglalja egyrészt a lakásfenntartással összefüggő eladósodás megelőzésére, másrészt hátralék felhalmozódása esetén az adósság konszolidációjára irányuló pénzügyi támogatásokat és a személyes tanácsadói tevékenységet.

A képzés során az adósságkezelési szolgáltatásban dolgozó szociális szakemberek olyan szociológiai, szociálpolitikai, jogi, mikroökonómiai és háztartás-gazdaságtani, kommunikációs, továbbá módszertani ismereteket, valamint gyakorlati tapasztalatot szereznek, mely révén professzionális feladatellátásra válnak képessé.

A támogató szolgálattal kapcsolatos képzés

A képzés az alábbi két tevékenységre készít fel:

- *Segítő munkakör képzés*, amely a fogyatékossgal összefüggő speciális szállítási igényekkel rendelkező személyek biztonságos szállításának ismeretével, annak megfelelő alkalmazására készíti fel a szakembereket.

- *Gondozó/terápiás munkatárs munkakör képzés*, amely olyan gyakorlatorientált szakemberképzés, ahol a fogyatékos személyek speciális alapápolási és gondozási ellátását, illetve speciális képességek folyamatos fejlesztését, a minél önállóbb életviteli készségek javítását és a szakszerű segítségnyújtást biztosítják a célcsoport saját lakókörnyezetében.

Az 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 39/D. § (1) bekezdés alapján: a támogató szolgáltatásban alkalmazott személynek a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított négy hónapon belül a Nemzeti Szociálpolitikai Intézetbe kell jelentkeznie támogató szolgálattal képzésre, és azt a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított két éven belül el kell végeznie.

A falu- és tanyagondnok képzése

A képzés célja a falu- és tanyagondnokok felkészítése a kis-településeken, tanyákon végzendő alapfokú szociális szolgáltató feladatok ellátására; a hivatalokkal, intézményekkel, szervezetekkel való kapcsolattartásra; a rászorulóknak megfelelő segítségnyújtásra; emberi kapcsolatok ápolására a település lakosaival, rászorulóival, a hagyományok, az összefogás erősítésére, a közösségi alkalmak megteremtésére.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet szabályozza, hogy falu-, illetve tanyagondnoki munkakörben csak olyan személy foglalkoztatható, akit a foglalkoztatás kezdő időpontjában a munkáltató bejelentett a munkakör betöltéséhez szükséges falu- és tanyagondnoki alapképzésre, és azt a munkakör betöltője a foglalkoztatás kezdő időpontjától számított egy éven belül elvégzi.

A közösségi pszichiátriai ellátással kapcsolatos képzés

A közösségi pszichiátriai ellátás képzés célja a résztvevők felkészítése arra, hogy a pszichiátriai beteg részére lakókörnyezetében komplex segítséget nyújtson a mindennapi életvitelében, továbbá lehetőség szerint biztosítsa a meglévő képességeinek megtartását, illetve fejlesztését.

A képzésen az vehet részt, aki a 81/2004. (IX. 18) ESZCSM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 1. § d) pontjában meghatározott munkakörben dolgozik, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 39/F. – 39/I. § szerinti tevékenységet végez.

A komplex támogatási szükségletfelmérő képzése

A támogatott lakhatás a fogyatékos személyek, a pszichiátriai, illetve a szenvedélybetegek részére biztosított ellátás az életkornak, az egészségi állapotnak és az önállósági képességeknek megfelelően, az ellátott önálló életvitelének fenntartása, illetve elősegítése érdekében.

A képzés célja, hogy olyan szakembereket készítsen fel a mérőeszköz használatára, akik képesek az egyéni szükségleteket felmérni, összesíteni, és azokat szolgáltatási kimenethez illeszteni.

Az 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 110/B. § (2) bekezdés szerint komplex szükségletfelmérés elvégzésére – amely alapján a támogatott lakhatás biztosítható – a Nemzeti Szociálpolitikai Intézet részéről a Rendelet szerinti komplex támogatási szükségletfelmérő képzés tanúsítvánnyal rendelkező személy jelölhető ki.

Az óvodai és iskolai szociális segítő képzés

Az óvodai és iskolai szociális segítő képzés célja az óvodai és iskolai szociális segítő kompetenciájának olyan gyakorlatorientált fejlesztése, amellyel a megszerzett tudás birtokában segítik a pedagógusokat és a szülőket a felmerülő problémák megoldásában, kiegészítve ezzel a nevelő-oktató munkát. Munkájuk célja az érintett gyermekek szociális fejlesztése, iskolai előmenetelük támogatása, az esetleges veszélyeztetettség megelőzése.

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény 40/A. § (2) ag) pontja szerint a járásszékhely településen működő család- és gyermekjóléti központ kötelező jelleggel valamennyi köznevelési intézményben óvodai és iskolai szociális segítő tevékenységet biztosít. Ennek a feladatnak az ellátására készíti fel a jelentkezőket a képzés.

A szociális diagnózist készítő eszménedzser képzés

A szociális diagnózist készítő eszménedzser képzés célja a résztvevők felkészítése arra, hogy a szociális szolgáltatások igénylése során az igénylő problémájának megoldását hatékonyan elősegítse.

A szociális diagnózist készítő eszménedzser olyan szociális szakember, aki a szociális szolgáltatások igénylése során kulcsszerepet kap.

Feladata:

- az igénylő problémájának megismerése, definíálása, és ennek alapján szükségleteinek megállapítása,
- megfelelő szolgáltatások megállapítása,
- az elérhető szolgáltatások és szolgáltatók feltérképezése,
- az igénylőknek a szolgáltatókhoz történő irányítása.

A szociális diagnózis készítését a járásszékhely településeken működő család- és gyermekjóléti központok végzik.

A képzésre történő jelentkezés feltétele, hogy a jelentkező a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 1. sz. melléklete szerinti szociális diagnózist készítő eszménedzser munkakörben foglalkoztatott személy legyen, aki a 2. sz. melléklet szerinti szociális diagnózist készítő eszménedzser munkakörnél előírt képesítések valamelyikével rendelkezik.

Szenvedélybetegek közösségi ellátása és alacsonyküszöbű ellátása képzés

A szenvedélybetegek alacsonyküszöbű ellátásának célja a szenvedélybetegek, az addiktológiai problémával küzdők és

közvetlen környezetük elérése, fogadása, aktuális problémájuk kezelése, a lehetséges járulékos ártalmak csökkentése, a változás elindítása és segítése. Az alacsonyküszöbű intézmények, szolgáltatások sajátos módszerei, eszközei, eljárásai alkalmassak lehetnek az igénybevevő súlyosabb testi-lelki károsodásainak, szociális és egyéb veszteségeinek megelőzésére, aktuális állapotának szinten tartására, javítására, további szolgáltatások igénybevételének motiválására. A képzés célja a résztvevő munkatársak felkészítése hatékony és korszerű szakmai tudással a közösségi ellátás területén.

Nevelőszülői képzések, KOP képzések

A helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközis munkatartók képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról 29/2003 (V.20.) ESZCSM rendelet alapján az NSZI, azon belül a Képzésszervezési Iroda engedélyezi a helyettes szülők, nevelőszülők számára külső intézmények által szervezett képzéseket, nyilvántartásba veszi a képzésben résztvevőket és képzőhelyeket, valamint felel a Központi Oktatási Program szerinti nevelőszülői képzésért.

A helyettes szülői és nevelőszülői tevékenység

Abban az esetben, amikor a szülő nem képes, vagy nem akar gondoskodni gyermeke megfelelő ellátásáról, a gyermeknek akkor is joga van a testi, lelki és szellemi szükségleteihez igazodó gondozáshoz, neveléshez. Ez az úgynevezett helyettesítő gondoskodás helyettes szülőnél vagy nevelőszülőnél való elhelyezés útján történhet.

A helyettes szülő feladata átmenetileg pótolni a gyermek ellátásában akadályozott vér szerinti szülő. Ennek értelmében saját háztartásában, teljes körű ellátást kell biztosítania a gyermek életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelően mind lakhatási, mind étkezési, ruházkodási, iskoláztatási és nevelési téren.

Az elhelyezés addig aktuális, amíg a szülő akadályoztatva van a gyermeke nevelésében, de maximum 18 hónapig. Ha ez idő alatt a vér szerinti család továbbra sem tud megfelelő körülményeket biztosítani gyermekük egészséges fejlődéséhez, abban az esetben a gyermek – gyámhivatali határozat alapján – nevelőszülőnél kerülhet elhelyezésre.

A nevelőszülő feladatait alapvetően az határozza meg, hogy az elhelyezés akár több évig is tarthat. Ebből adódóan, a gyermek testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésén túl a nevelőszülőnek elő kell segítenie

- a gyermek személyiségének kibontakoztatását,
- pályaválasztásra, munkába állásra való felkészülését,
- az önálló életvezetésre és a személyes ügyek intézésére való alkalmasságát,
- szüleivel és más közeli hozzátartozóival történő kapcsolattartását.

Ezeket túl támogatnia kell a vér szerinti családba való viselkedését, vagy ha ez nem lehetséges, örökbe fogadó családba történő elhelyezését.

Képzési követelmények:

- 60 órás nevelőszülői alaptanfolyam elvégzése (28 órás döntéselőkészítő-tréning, 32 órás nevelőszülői képzés).
- Az első gyermek kihelyezését követő két éven belül:
- 500 órás OKJ-s képzés, vagy
- Központi Oktatási Program alapján szervezett 240 órás képzés.

A nevelőszülői tevékenység munkaviszony jellegű, ún. nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony keretében végezhető.

A helyettes szülői képzésben elegendő a 60 órás képzés.

Központi Oktatási Program alapján szervezett nevelőszülő képzés

A képzés célja: a 60 órás alapképzésben sikeresen részt vett, vagy az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítés 10557-12 számú, „Befogadott gyermek ellátásának alapfeladatai” elnevezésű követelménymodulból sikeres modulzáró vizsgát tett nevelőszülő készségeinek és kompetenciáinak fejlesztése, szakmai megerősítése annak érdekében, hogy képes legyen:

- a tevékenységét hivatásszerűen végezni;
- a nála elhelyezett gyermek számára teljes körű, valamint az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt számára szükség szerinti ellátást nyújtani;
- a nála elhelyezett gyermek kiegyensúlyozott nevelését biztosítani,
- szakemberként, személyében és környezetében feladatát a szakmai etika és jogi szabályok szerint ellátni;
- önálló munkavégzés mellett a gyermek körüli szakmai csoport tagjaival (pl. nevelőszülői tanácsadó, gyermekvédelmi gyám stb.) együttműködni.

A képzés alapját a Központi Oktatási Program (KOP) előírásai, tananyaga és óraszámai alapján a képzőintézmény helyi képzési programja biztosítja.

Továbbképzési Minősítő és Koordinációs Iroda

Napjainkban az élet minden területén nemcsak elvárás, de szükséges is a szakemberek folyamatos képzése, továbbképzése. Igaz ez a szociális és gyermekvédelmi szakterületen személyes gondoskodást végző vezetők és szakemberek esetében is. A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző szakemberek számára 2001-től került bevezetésre a kötelező szakmai továbbképzés, melyet az 1993. évi III. törvény szabályoz, valamint utal rá a 15/1998. (IV.30) NM rendelet, a részletes

szabályokat pedig a 9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet tartalmazza. Megjegyzendő, hogy ez utóbbi hatálya 2014. január 1-től kiterjed a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonyban állókra is.

A szociális képzési, ezen belül is a továbbképzési rendszer 2001. január 1-je óta változatlan volt, nem minden esetben adott korszerű választ az új igényekre, számos esetben az ellátotti körök változása miatt is elavultakká váltak bizonyos képzések. Már a továbbképzési rendszer kialakítása idején megfogalmazódott az az igény, hogy történjen meg a továbbképzési rendszer ismétlődő felülvizsgálata, működésének fejlesztése. A 20 éves működés során számos olyan anomália került felszínre, amely a továbbképzési rendszer halaszthatatlan fejlesztését indokolta. Ezek között kiemelkedett a földrajzi és ellátotti területeken jelentkező eltérés, aminek következtében jelentős továbbképzési igény maradt kielégítetlen, a továbbképzési paletta kevésbé tudta kiszolgálni az ágazat igényeit. A szakterület igényei nem fejeződtek ki egyértelműen a piaci alapú továbbképzési kínálatban, a továbbképzési rendszer nem követte a jogszabályi változásokat, ellátási területek hanyagolódtak el (pszichiátriai, szenvedélybeteg ellátás, hajléktalanellátás). Az egyes területek különféle munkaköreire, továbbá a szakmai személyiségfejlesztésre vonatkozó képzési kínálat kevés és egyhangú volt, nem is beszélve a vezetőknek szóló továbbképzések ismeret- és készségfejlesztési tematikáinak szegényességéről. Amellett, hogy negyedévente új képzések jelentek meg, hiányzott a célzott vezetőképzés, a speciális ismeretek átadása, a továbbképzési kínálat területileg szignifikáns különbségeket mutatott. Igény mutatkozott az ágazatban dolgozó munkatársak részéről új, innovatív képzési tartalmakra, a munkáltatók részéről több és még felkészültebb szakemberre.

A továbbképzési rendszerben az egyik inputot a képzéseket nyújtó képző cégek adták, de ezek összehangoltsága csak minimális volt. A másik oldalról – az ágazati munkáltatók oldaláról – habár volt igény a továbbképzésekre, de az arra felhasználható forrás egyre kevesebb lett, nem fedezte a képzési költségeket, végül 2012-ben meg is szűnt. Ez a rendszer egyáltalán nem segítette a szakemberképzést, sokkal inkább a képzésen való részvétel kötelező jellege dominált. Az akkori rendszer – nyilván a bevezetése óta eltelt több mint 20 évre tekintettel is – igen elavult és korszerűtlen volt. Nem reagált a jogszabályváltozásokra, az ismeretek fejlesztésére, a korszerűbb tudás elterjesztésére, a több ágazatot érintő szakterületek egyeztetési igényeire és közös feladatellátására, a nyilvántartási feladatok továbbfejlesztésére, és nem támogatta a szervezeti hierarchiában közép- és felsővezetői pozíciót betöltők rendszerlátását és átfogó ismereteinek bővítését.

Ezen problémákra reagálva új szakigazgatási reform indult el. Egyrészt a vezetői megbízással rendelkező szociális szolgáltatást nyújtó személyek vezetőképzéséről szóló 25/2017. (X.18.) EMMI rendelettel, másrészt a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról szóló 9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelettel új struktúrát alakítottak ki egy ellenőrizhető, országosan egységes minősítési és továbbképzési rendszer létrehozása érdekében, figyelembe véve a különböző végzettséggel és munkakörben dolgozó kollégák szakmai igényeit is.

2018. július 1-jével megszűnt a szakvizsgarendszer, helyette a napjainkban érvényes új képzési rendszer a szakmai ismeretek bővítését, a szakmai személyiségfejlődést és a megújulást előtérbe helyező továbbképzési struktúra kialakítását

célozta meg. Három rendszertani elemből áll: minden szakdolgozó tekintetében a kötelező, a munkakörhöz rendelt és a választható továbbképzések teljesítését várja el végzettségüktől függő pontszámok hozzárendelése mellett.

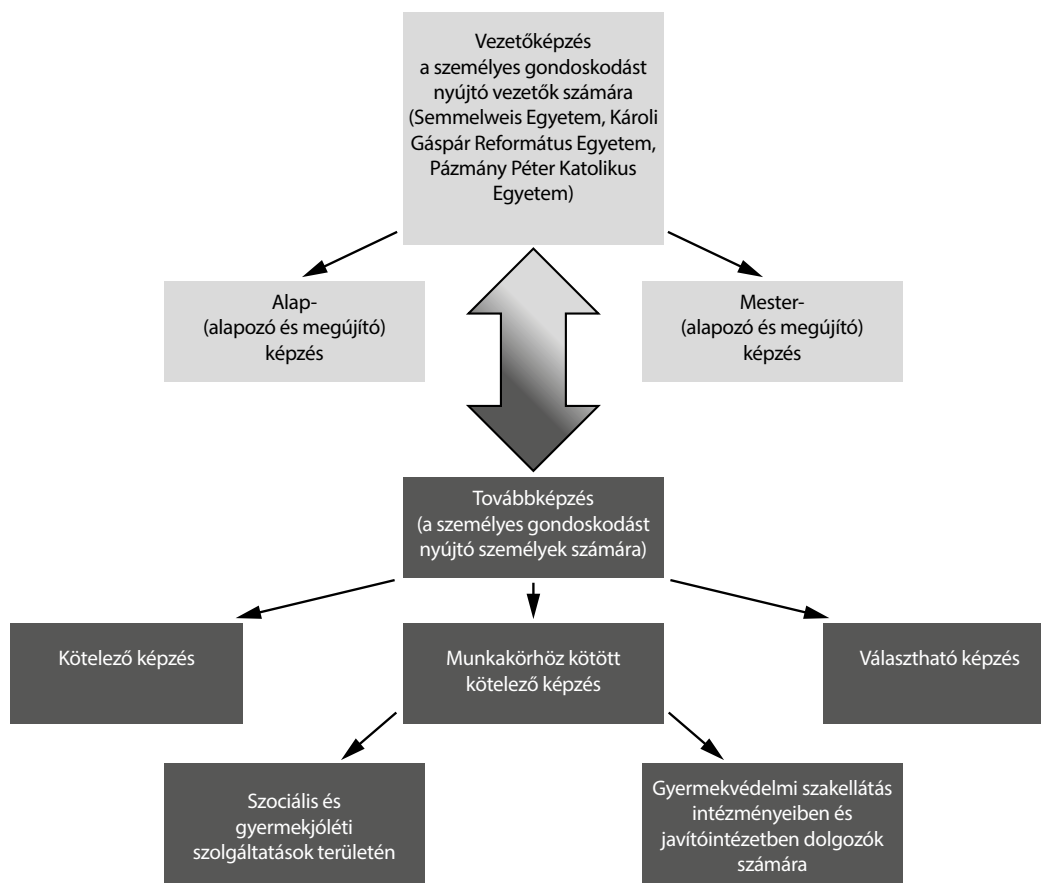
Ismeretes, hogy a 25/2017. (X.18.) EMMI rendelet – módosításával /7/2020. (III.10.) EMMI rendelet/ együtt – kifejezetten a vezetői munkakörben tevékenykedők továbbképzését szabályozza, míg a 9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet a szakemberek továbbképzésére fókuszál. Fontos tudni azonban, hogy bár a vezetőképzés tekintetében a 25/2017. (X.18.) EMMI rendelet három képzésszervezőt nevez meg, melyek között a Nemzeti Szociálpolitikai Intézet nem szerepel, van „átfedés” a két jogszabály között. Mégpedig a továbbképzési kötelezettség. A 25/2017. (X.18.) EMMI rendelet 1.§ (2) e) pontja ugyanis a szociális szakvizsgával rendelkező személyeknek „felmentést” biztosít a vezetőképzés teljesítése alól, de nem a továbbképzési kötelezettség alól. Így esetükben lényegében választási lehetőségről beszélhetünk. Amennyiben nem kíván élni a vezetőképzés által nyújtott, munkaköri feladataihoz igazodó tematikán alapuló képzéssel, úgy köteles a 9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendeletben (továbbiakban: Rendelet) részletezett módon – csakúgy, mint a szakdolgozók – eleget tenni továbbképzési kötelezettségének. A Továbbképzési Minősítő és Koordinációs Iroda e Rendelet alapján végzi tevékenységét. Feladata különösen:

- közreműködni a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi terület továbbképzéseit érintő döntések és jogszabályok előkészítésében;
- működtetni és fejleszteni a szociális ágazat továbbképzési rendszerét;

- közreműködni egyes továbbképzési programok minősítésében, illetve végezni egyes továbbképzési programok minősítését;
- egyedülállóan egyes továbbképzési programok minősítését végezni a Szociális Továbbképzési Minősítő Testület bevonásával – nyomon követni a minősített továbbképzési programok megvalósítását, kivizsgálni a továbbképzésekkel, illetve a továbbképzésekhez kapcsolódó számonkérésekkel kapcsolatos bejelentéseket, panaszokat és szükség szerint intézkedést kezdeményezni;
- ellátni a Szociális Továbbképzési Minősítő Testület titkársági feladatait;
- jogszabályokban meghatározott adatszolgáltatást végezni.

Mit is jelent mindez a gyakorlatban?

A szociális, illetve a gyermekjóléti és gyermekvédelmi területen személyes gondoskodást végző személyeknek kötelező folyamatosan minősített szakmai továbbképzéseken részt venni. A továbbképzési időszak jelenleg 4 év, mely a munkavállaló munkába állásának napján veszi kezdetét, amennyiben rendelkezik a megfelelő szakképesítéssel. A továbbképzési kötelezettség teljesítésének mérése pontozással történik: felsőfokú végzettség esetén 80, egyéb szakképesítés esetén 60 pontot kell megszerezni háromféle – választott, kötelező és munkakörhöz kötött – továbbképzési programon, a Rendeletben szabályozott 20, illetve 40%-os arányban.

A választható képzések tekintetében az ágazatban dolgozó személyes gondoskodást nyújtó személyek részére bármely természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet szervezhet továbbképzést. Az általuk elkészített továbbképzési programot – engedélyeztetés céljából – elektronikus formában eljuttatja az Iroda részére, aki a formai ellenőrzést követően eljuttatja a szakmai bírálók részére. A bírálat eredményéről a pályázókat elektronikus úton értesíti, a sikeres pályázatokat negyedévente a Nemzeti Szociálpolitikai Intézet honlapján és a Szociális Ágazati Portálon megjelenteti.

A minősített kötelező továbbképzési programokat a Nemzeti Fogytékosságügyi- és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság (továbbiakban Gazdasági Társaság) és az egyházi módszertani kijelöléssel rendelkező egyház szervezhet. A minősített munkakörhöz kötött továbbképzési programokat a Gazdasági Társaság, az egyházi módszertani kijelöléssel rendelkező egyház, továbbá a Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság, a Magyar Bölcsődék Egyesülete, illetve Magyar Bölcsődék Egyesülete által megbízott természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet szervezhet.

A minősített kötelező és munkakörhöz kötött programok kidolgozása, folyamatos tartalmi frissítése és háromévenkénti felülvizsgálata eredményeként létrejött továbbképzési programokat az Iroda keretein belül működő Szociális Továbbképzési Minősítő Testület (továbbiakban Testület) fogadja el.

A programok minősítését és pontértékeinek meghatározását a Testület az ügyrendjében és a rendeletben meghatározottak szerint végzi. A minősített programokat az Iroda felterjeszti jóváhagyás céljából a nyugdíjpolitikáért felelős miniszternek, valamint a gyermekek és az ifjúság védelméért felelős miniszternek, majd meghirdeti és közzéteszi azt.

Mind a minősített választható, mind a minősített kötelező, illetve minősített munkakörhöz kötött továbbképzési program a minősítés típusától függően (szakmai tanfolyam, szakmai személyiségfejlesztő foglalkozás, szakmai e-learning, szakmai blended-learning, szakmai terepgyakorlat, szakmai tanácskozás, külföldi vagy hazai tanulmányút, szakmai műhely) három, illetve egy évre érvényes.

Az Iroda a továbbképzési programokat az érvényességi idejük alatt folyamatosan nyomom követi, szükség esetén hiánypótlásra szólítja fel a képzés szervezőjét, illetve személyes ellenőrzés keretében vizsgálja az engedélyezett képzés megfelelését.

Ez az új koncepció hosszú távon mind társadalmi, mind gazdasági, mind szociális területen előmozdíthatja a fejlődést, a humán erőforrás képzettségének fejlesztését, és átfogó megoldást lesz képes nyújtani a hazai szociális ellátórendszerben dolgozó összes munkavállaló továbbképzésére, kompetenciáinak, szemléletének fejlesztésére, ismereteinek széleskörű kiterjesztésére vonatkozóan.

Van tehát teendő a Képzési Igazgatóságon, és a közeljövőben új kihívásokkal is szembe kell néznie a szociális ágazatnak a képzések tekintetében. Ilyen például a munkakör-specifikus képzések kialakítása, vagy éppen a radikálisan megemelkedett igény a demenciával összefüggő képzések iránt. Ugyanígy a további programoknak választ kell adniuk arra, hogy a fogyatékos személyek életét irányító, koordináló szakemberek képzését is nagy számban meg kell szervezni annak érdekében, hogy a szakterületen dolgozó szakemberek és vezetők igényeinek megfelelő, munkájuk hatékonyságát növelő, modern szakmai ismereteket adó, így az ellátás színvonalát emelő szakképzések és továbbképzések is kidolgozásra és megvalósításra kerülhessenek.

Lapzártakor olvastuk, hogy több ágazatban béremelés várható

„A magyar gazdaság képes volt arra, hogy elérje a járvány előtti teljesítményét, és ez egy közös, nagy sikere egész Magyarországnak. Ezért lehetőség nyílik sok olyan lépésre, amelyre eddig nem lehetett gondolni, közölte rádióinterjúban Orbán Viktor miniszterelnök.

A kormányfő közlése szerint 2022. január 1-jétől megemelik az ápolónők bérét 21 százalékkal, a bölcsődei dolgozókat hússzal, a szociális világban dolgozókat húsz százalékkal, és a kultúrában dolgozókat is húsz százalékkal.” (kormany.hu, 2021. október 12. 16:40)

Szerzőink**Fülöp Attila**

szociális ügyekért felelős államtitkár,
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Dr. habil. Tóth Tibor

főigazgató,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

Bela Szilvia

pedagógus, rehabilitációs mentor, rehabilitációs szolgáltatási referens,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

Domszky András

gyógypedagógus, szociológus, a Gondoskodás főszerkesztője,
a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet
főigazgató-helyettese

Falvai Rita

gyógypedagógus, szupervizor, a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet Elemi Rehabilitációs Módszertani Központjának módszertani referense

Farkasné dr. Gönczi Rita

a neveléstudomány doktora, gyógypedagógus,
képzési menedzser,
Szociálpolitikai Innovációs Közhasznú Nonprofit Kft.

Fehér Ildikó

munkatanácsadó és pedagógus, projektmenedzser,
Szociálpolitikai Innovációs Közhasznú Nonprofit Kft.

Gáborné Hunyady Marianna

a Gyermekvédő Hívószám munkatársa,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

Griger Xénia Beatrix

szociálpedagógus, fejlesztő-differenciáló szakpedagógus,
jelenleg AAK-szakemberként a Szociálpolitikai Innovációs Közhasznú Nonprofit Kft. Debreceni AAK-Módszertani Központjának munkatársa

Járvás Erika

referens,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet,
Képzési Igazgatóság

Katona Krisztina

gyógypedagógus, szakmai vezető helyettes, MONTÁZS projekt,
Szociálpolitikai Innovációs Közhasznú Nonprofit Kft.

Kovácsné Cseke Judit

terápiás munkatárs,
Debrecen Immánuel Otthon és Iskola

Lantos Judit

a Gyermekvédő Hívószám munkatársa,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

Dr. Lenkovics Mária

szakmai-koordinációs referens, Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat, korábban gyermekvédelmi gyám

Lőrinc Attila

a Gyermekvédő Hívószám munkatársa,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

Marosiné Pásztor Éva

gyógypedagógus, általános és családjogi mediátor,
igazgatóhelyettes,
ELTE Gyakorló Országos Pedagógiai Szakszolgálat

Mengyi Írisz

irodavezető-helyettes,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet,
Képzési Igazgatóság

Nagy Zsuzsa

mb. irodavezető,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet,
Képzési Igazgatóság

Nagy-Kozár Szilvia

mb. irodavezető,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet,
Képzési Igazgatóság

Simon Gabriella PhD

pedagógus, mentálhigiénés szakember, szupervizor,
egyetemi oktató,
Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézet

Spiesz Tamás

mb. igazgató,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet,
Képzési Igazgatóság

Szemők Krisztina

andragógus, felnőttképzési szervező,
Szociálpolitikai Innovációs Közhasznú Nonprofit Kft.

Takács Bernadett

szociális munkás, gyógypedagógus, pályázatkezelési és elemi rehabilitációs módszertani referens,
Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet,
Pályázatkezelési Igazgatóság

Tóth Mónika

gyógypedagógus, az augmentatív és alternatív kommunikációs (AAK) fejlesztések munkacsoport témavezetője, MONTÁZS projekt,
Szociálpolitikai Innovációs Közhasznú Nonprofit Kft.

Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet